

Znasz swoje prawa i obowiązki? Sprawdź!

Prawa Ucznia to Prawa Człowieka zakorzenione w rzeczywistości szkolnej. Aby je zrozumieć, trzeba wrócić do źródeł:

- Prawa Człowieka są uniwersalne i niezbywalne, dane każdemu. To fundament godności i wolności każdej osoby oraz źródło wszystkich innych praw.
- Prawa Ucznia wywodzą się z Praw Człowieka i są realizowane na gruncie szkolnym. To znaczy, że prawa uczniowskie nie są jakimś odrębnym tworem, a rozwinięciem Praw Człowieka. Szkoła jest więc przestrzenią, w której Prawa Człowieka mają swój praktyczny wymiar, a Uczniowie i Uczennice mogą doświadczyć ich w praktyce.
- Każda osoba poniżej 18. roku życia ma również zagwarantowane Prawa Dziecka, które także wywodzą się z Praw Człowieka. Zostały ustanowione dlatego, że człowiek po urodzeniu (zwany dzieckiem) nie jest w stanie funkcjonować samodzielnie i do pewnego momentu musi pozostawać pod opieką dorosłych, zatem potrzebuje specjalnej ochrony.

Prawa uczniowskie

Uczennice i uczniowie są największym bogactwem swoich rodzin, szkół oraz całego społeczeństwa. Niestety, w aktualnym stanie prawnym w naszym kraju prawa i obowiązki uczniowskie nie są uregulowane kompleksowo na poziomie ustawy. Wynikają one z powiązania ze sobą zapisów w wielu aktach prawnych, takich jak:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, której zapisy wskazują na ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz ustawę z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe;
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka;
- Konwencja o Prawach Dziecka;
- wewnętrzne statuty szkół, które zgodnie z Prawem Oświatowym muszą jasno określać prawa i obowiązki uczniów.

Prawa ucznia:

1. Prawo do godności.
2. Prawo do bezpłatnej nauki.

3. Prawo do informacji i sprawiedliwej oceny.
 4. Prawo do zapoznawania się z programem nauczania, z jego treścią, celem i stawianymi wymaganiami.
 5. Prawo do jasnej i umotywowanej oceny postępów w nauce i zachowaniu.
 6. Prawo do rozwijania zainteresowań.
 7. Prawo do dobrowolnej i bezpłatnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
 8. Prawo do wzięcia udziału w konkursie.
 9. Prawo do uzyskania pomocy materialnej.
 10. Prawo do bezpieczeństwa, wiedzy o bezpieczeństwie i uzyskania pomocy.
 11. Prawo do skonsumowania ciepłego posiłku (obowiązek zapewnienia takiej możliwości dotyczy tylko szkół podstawowych oraz artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, zgodnie z art. 103 ust. 1 pkt 7 Prawa oświatowego).
 12. Prawo do swobody wypowiedzi, myśli, sumienia i wyznania.
 13. Prawo do prywatności.
 14. Prawo do czasu wolnego (właściwej organizacji życia szkolnego).
 15. Prawo do angażowania się w życie szkoły.
 16. Prawo do złożenia skargi.
 17. Prawo do organizacji życia szkolnego, umożliwiające zachowanie właściwych proporcji między wysiłkiem szkolnym a możliwością rozwijania i zaspokajania własnych zainteresowań.
 18. Prawo do redagowania i wydawania gazety szkolnej.
 19. Prawo organizowania działalności kulturalnej, oświatowej, sportowej oraz rozrywkowej zgodnie z własnymi potrzebami i możliwościami organizacyjnymi w porozumieniu z dyrektorem.
 20. Prawo wyboru nauczyciela pełniącego rolę opiekuna samorządu.
 21. Prawo do powołania w szkole Rzecznika Praw Ucznia.
-

Obowiązki ucznia:

1. Właściwe zachowanie podczas zajęć edukacyjnych.
2. Usprawiedliwianie w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach, w tym formy usprawiedliwiania nieobecności przez uczniów pełnoletnich.
3. Przestrzeganie zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły lub noszenia na terenie szkoły jednolitego stroju – w przypadku, o którym mowa w art. 100 ustawy Prawo Oświatowe (artykuł ten wskazuje na możliwość wprowadzenia w szkole tzw. mundurków).

4. Przestrzeganie warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły.
 5. Właściwe zachowanie wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów.
-

Od 2026 r. zmiany w zakresie Praw i Obowiązków Ucznia

Trwają prace nad nowelizacją ustawy o zmianie ustawy – Prawo Oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. oraz innych ustaw, a ich celem jest:

- uporządkowanie systemu praw, wolności i obowiązków uczniowskich przez zebranie ich w jeden ustawowy katalog wraz z doszczegółowieniem niektórych z nich oraz określeniem ustawowego trybu karania uczniów;
- utworzenie systemu ochrony praw uczniowskich składającego się z Krajowego Rzecznika Praw Uczniowskich, 16. Wojewódzkich Rzeczników Praw Uczniowskich, Gminnego lub Powiatowego Rzecznika Praw Uczniowskich (fakultatywnie) oraz Szkolnych Rzeczników Praw Uczniowskich.

To tylko część zmian, które mają wejść „w życie” w 2026 roku – będziemy o nich na bieżąco informować.

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)